

25 септември 1990

a_1990_004747

ПРОТОКОЛ
от заседанието на художествения съвет
на Народния театър "Иван Вазов"

ПРИСЪСТВУВАЩИ: Васил Стефанов, Стойчо Мъзгалов, Кирил Воденичаров, Асен Шопов, Михаил Петров, Антоанета Войникова, Стефан Савов, Младен Киселов, Сава Хашъмов, Велко Кънев, Мария Стефанова, Константин Илиев

ВАСИЛ СТЕФАНОВ. Енчо Халачев няма да може да присъствува на заседанието. Красимир Спасов също го няма - не знам къде е. В 15 часа имаме дирекционен съвет и дотогава заседанието на художествения трябва да успее да приключи. /Началото на заседанието е в 13 ч. - б.на пр./ Адриана Андреева също я няма. Днес ще става дума за сценографиите на две постановки, които вече се репетират.

Първото сценографско решение е ново решение на спектакъл, който възстановяваме или препоставяме наново - не знам даже как да го формулирам, защото след цели десет години не може да става и въпрос за обикновено възстановяване. Преди да дам думата на колегите, искам да ви призная, че на сърдците тяхната инициатива проекти те им да стигнат по-бързо до ателиетата, за да се пести време. Това не означава, че днешното обсъждане е предрешено и формално. Позволих си го, защото добре познавам качествата и на двамата художници. Сега нека видим проектите.

ВЕЛКО КЪНЕВ. На заседанието държа задължително да присъствува инженер Първанов.

АТАНАС ВЕЛИНОВ. Задължително би трябвало да бъде и присъствието на Александър Панков.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ. Ако двамата художника искат да кажат нещо, те могат да почнат и в отсъствието на Гърванов. Вашите уводни думи надали вълнуват проблемите, които него го занимават, а при осъществяването на декора вие ще имате и пряка връзка с производствените ателиета.

КИРИЛ ВОДЕНИЧАРОВ. Ще отида да повикам Първанов, той е в театъра, знае за заседанието.

САВА ХАШЪМОВ. Трябва и Панков да бъде тук.

СТЕФАН САВОВ. Панков е затова наят с проекта.

АТАНАС ВЕЛИНОВ. Аз видях проекта на Стефан Савов сутринта. В новия вариант е съкратена значителна част от работата, без това да е за сметка на ефекта. Решението сега е по-евтино, по-бързо ще се монтира спектакъла. Декорът е хубав наистина. Мисля, че трябва да го приемем.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ. И това не отнема правото ни да го обсъдим открыто, дори заради възможността да го похвалим. Аз за първи път водя заседание по приемане на декор от художествен съвет и да ви призная не знам как се прави това.

МЛАДЕН КИСЕЛОВ. "Емигранти" е едно от представленията на този театър, което остави трайна представа в съзнанието ми и мога да кажа, че го помня в детайли. Мисля, че за създателите на спектакъла - и за Асен, и за актьорите - то остава като сериозно творческо завоевание, в момент на особено вдъхновение, личен подем - звезден час. Постановката беше изпипана във всичките ѝ компоненти и сценограф-

Фията беше съществена част от това решение. Изобщо "Емигранти" е едно от представленията в новата история на театъра, което от широк кръг хора беше възприето като значим художествен факт, като майсторски направено нещо.

Идеята да се възстанови точно това представление днес има значение. Това че изпълнителите са живи и здрави е факт, по-голям от репертоарната необходимост. Надявам се, че ще се възстанови силата на неговото въздействие и значимостта на смисъла му. Тогава то звучеше драматично и сложно. Надявам се, че буквалното съответствие със ситуацията в страната, няма да отнеме обема му и да доведе до това да прозвучи едновзвучно. Смисълът на пьесата на Мрожек е много по-голям от буквалното съответствие. От сърце побъде нова работа, защото по същество това би трябвало да аз вярвам, че тези двама актьори, които всички знаем на какво са способни, ще успеят да върнат в Камерната сцена магията на живото изкуство – пример, от който днес особено се нуждае театърът. Пьесата е изключително силна и беше изиграна на времето много вдъхновено. Сега е много интересно смисловото преразпределение на акцентите. Много е важно да запазим пример за правенето на този вид театър, срещите с когото ще стават все по редки във времето, което идва. Атрактивното, външно зрелище ще става все по-разпространен вид забава. А "Емигранти" е представление, което дава храна за по-дълбоки зрителски разсъждения. В този смисъл театърът прави благородно усилие. Подкрепям.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ. Някой желае ли още да говори по този въпрос?... Тогава аз ще запълня паузата. Не зная как ще го окачествят хората, но връщането му към живот след толкова години е интересно. Представлението ще се движи в свои, вече създадени координати. Тези актьори, тази пьеса, тази сценография – това са все изходни данни, които не могат да се изменят кой знае колко. Ние даже вече сме планирали представления за октомври – за 19 – премиера. Надявам се, че преди това, художественият съвет ще може да види една репетиция.

АСЕН ШОПОВ. Да. Нужни са ми поне две репетиции, след като ми подадат декора и на третата репетиция художественият съвет да гле-

ВАСИЛ СТЕФАНОВ. Ще имам предвид проблема за работата на ателиетата. Дори мисля, че Стефан Савов ще бъде в тясна връзка с ателиетата и че под негов контрол максимално ще се ускори производството на декора. Сегашният проект е в много по-опростен вид, тръбите не опасват цялата зала.

СТОЙЧО МЪЗГАЛОВ. Лично аз се притеснявам, че на 19 октомври е възможна премиера на "Емигранти". Представлението е играло много и с голям успех. Беше истинско театрално събитие. Възстановяването на такова нещо е по-трудно, отколкото да се изработи ново. Хиляди спомени има в главата на актьорите, в главата на режисьора също има спомени за кое как е било. От психологическа гледна точка е много сложно преодоляването на спомените, даже за реакцията на публиката. Сложна работа и не знам... Изказвам лични опасения. Сложно е.

АСЕН ШОПОВ. Искам нещо да добавя по повод на това. Няма място за опасения от гледна точка на актьорската работа. Опасност има в афиш-зачеркнат. Представлението ще бъде готово да се срещне с публика – та не само актьорски. Идеята му за възстановяване се посреща ентузиазирано от обслужващите групи. Цялата звукова партитура е запазена. Но ако искаме на 19 октомври да има представление, а два дена назад – на 17 – да гледа съвет, и още два дена назад – това значи

15 и 16 октомври - имам претенцията за тия две дати, за да аранжират цялостно представлението на сцената. Ако това не са абстрагни пожелания и получа материалната част от ателиетата, датата 19 ще се реализира. Но ако нещо не успеят, а датата е обявена, ще предпочита представлението да се играе без декор.

Моля също така да се протоколира - представлението не може да се реализира без присъствието на живо горяща свещ.

АТАНАС ВЕЛЯНОВ. Страшен проблем е горящата свещ.

СТОЙЧО МЪЗГАЛОВ. Никак не е страшен. На представлението се осигурява един дежурен пожарникар с маркуч.

ЛЮДМИЛ ПЪРВАНОВ. Избягвам този въпрос. Още в края на миналия сезон се опитвахме да го решим и не можахме.

За материалите. Фазер няма. Материали за тръби няма. Ако не намерим бързо, декорът за 14 дни няма да стане. Ако намерим материали, мога да поема отговорност, че лично за всичко, от набавянето на материалите до организацията на изпълнението, ще бъде под мое наблюдение.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ. Ако датата 19 октомври се поставя под съмнение по технически причини, трябва да махнем съмненията. Остава следващата дата - 27 октомври.

АСЕН ШОЛОВ. Няма причини от гледна точка на материалите да слагаме допълнителен срок за изпълнение. Отлагането с 10 дни не е никакъв срок. Ако не се реализира 19 октомври, няма да се реализират и сроковете за дежурните пиеси нататък.

АТАНАС ВЕЛЯНОВ. Утре на техническата конференция ще стане ясно какво има и какво няма. В решението за декор няма нищо ново като материали.

АСЕН ШОЛОВ. Материалите са плат, фазер и стереопор.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ. Кой ще се ангажира да се предупреди Панков утре да се проведе техническа конференция?

КИРИЛ ВОДЕНИЧАРОВ. След 10 часа сутринта Панков ще бъде тук.

ВЕЛКО КЪНЕВ. За една седмица да се направи постановката - това е неосъществимо. Проблемите трябва да се обсъдят съвсем реалистично. Кое колко струва, какво може да се купи, какво има театърът. Искам да поставя един принципен въпрос. Времето сега е сложно. Нека приемем правилото - да знаем кое колко ще ни струва, колко ние му даваме, за да не си позволяваме нещо, което да ни излиза солено. Да харчим 3000 за нещо, от което ще вземем 300 лв. Ние трътим критика - трябва да имаме ясна сметка за цялото, за перспективите кое колко ще се играе и когато сме на ясно, че знаем да рискуваме или да не рискуваме. А не да съществуваме в безвъздушна атмосфера - все пак сме съвещателен орган. Предлагам - за да съвет да има по-голяма конкретност: ясна сметка за какво ще харчим държавните пари.

СТЕФАН САВОВ. Театърът е този, който реши да възстановява "Емигранти". Няма да коментирам предишния успех на постановката. Смяtam, че решението за възстановяване е една похвална инициатива. Когато сега прочетох пиесата установих, че тя днес обективно е по-близо до ситуацията на евентуалния зрител. Във всеки случай нови смислови акценти, които при предишната версия не че ги е имало, имало ги е, но са стояли на втори план. Авторът е толкова

богат, подводен, като че ли специално сега е писал за ситуацията в България. Считам, че възстановяването е един хубав ход на театъра. Решението, което ви предлагаме, задължително трябва да изходи от старото решение - т.е. да изходим и да запазим старите опорни точки на мизансцена. Тук са запазени. Всичко друго може да претърпи изменение и такова неизбежно ще има - особено в реквизита. Задачата беше да облекчим предишното тежко решение, да се освободим от пластичната мазилка, тръбите, които опасваха цялата зала, мрежите. За предишната версия те бяха оправдани, това беше една от първите постановки на камерната сцена. Декорът седеше статично, беше трудоемък за построяване и обслужване. Новата задача е да облекчим решението, не само заради икономическия ефект. Решението е да възстановим спектакъла, без да се изневерява на основния му облик. Виждате тук, че нещата на вид са като при другата. Мазилката е върху фазер, а не върху метални мрежи и изобщо се постарах да облекча нещата. Онова, което е същественото, го имаме. Правя опит таванът да е мек. Искам да възразя на думите на Щопов. Ако искате да пускате спектакъла без декор, кажете б време и не взимайте художник.

АСЕН ШОПОВ. Репликата ми беше по повод - ако спектакълът е обявен за публика, а декорът не може да се произведе, няма да допусна отмяната му и ще предпочета публиката да не се връща заради отсъствието на декор.

СТЕФАН САВОВ. Себестойността на декора по предварително и приблизително мое пресмятане е около 3-4 000 лева. Ще се използват и стари материали. Това е по себестойността, което сега мога да кажа. По срока за направата му - ако театърът има материалите, необходими са 15 работни дни условно. Смятам че при добра организация това е осъществимо. Проблем ще има само около тръбите. лично аз се съмнявам, че за 15 октомври всичко ще може да бъде подадено. 3-4 дни само са необходими за възстановяването на партитурата на звука. Осветлението на постановката имаше движение, то не беше статично. Звук и осветление изискват време, за да се отрепетират, да се усвоят, да станат театър. При всички случаи нещата не могат механично да бъдат пренесени от предишната версия. Няма защо аз да ви ги говоря тези неща и няма защо на стари години да се учим как се прави театър. Ще бъда на разположение на театъра по всяко време на денонощието. Утре на техническата конференция подробно ще се огледат нещата и тогава ще може да се каже с нужната точност кое кога ще стане.

ЛЮДМИЛ ГЪРВАНОВ. Аз 10 дни безуспешно търся фазер за да облека порталния мост и да можем да вдигнем завесата на голяма сцена. Затова е моето притеснение и за декора на "Емигранти". Ако намерим и важното е кога ще намерим, за да се каже дали ще стане.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ. Този въпрос е за техническата конференция. Утре ще обсъждаме и решаваме този въпрос за материалите. Тук обсъждаме художествената страна на нещата, идейния проект на постановката.

МЛАДЕН КИСЕЛОВ. Проблемът е подходът на художествения съвет да бъде реалистичен. Предлагам отсега да бъде протоколирана датата 27 октомври. И тази протоколирана дата трябва задължително да бъде спазена.

МАРИЯ СТЕФАНОВА. Не мога да разбера защо тръбите да са проблем. В предишната постановка в декора имаше маса тръби. Къде отидоха? Тръбите не могат да се прекрояват на фустанелки. Тях трябва да ги има. В тръбите беше вълшебството на декора и художественото му външение, без да бъде натуралистичен.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ. Предлагам да обобщим казаното, за да го превърнем в наше решение.

Предлагам утре на техническата конференция да се огледат внимателно проблемите и да се определи реален срок за премиерата на "Емигранти". В случай на непредвидени препятствия или непреодолими проблеми като снабдяване - ще мислим допълнително. Ако всичко е по силите на театъра, предлагам да запазим датата 19 октомври. Така планирана, тя добре стои в програмата на началото на сезона. Не ми се иска да изместваме премиерата.

Още когато се роди идеята за възстановяването на "Емигранти", оценявайки нейното достойнство и възможност за реализация, Стефан Савов каза, че ще струва около 3000 лева и това е една обичайна сума за камерна постановка. Тя естествено няма да може така лесно да се погаси. Утре на събранието на художественно-творческия състав, аз специално ще говоря за острата нужда от репертоарни заглавия. "Емигранти" е възможно най-удобното заглавие за възстановяване, с което разчитаме да върнем публика в театъра и да има предвидим успех. Има ли още някой да каже бележки по същество по проекта на Стефан Савов? Няма. Художественият съвет приема идеяния проект на Стефан Савов, а сега да се помъчим да обсъдим проекта на колегата Велянов.

САВА ХАШЬМОВ. Едно допълнение. Не бих искал утре на техническата конференция ръководството на театъра да бъде подведено, че за планирания срок декорът няма да стане. Имали сме достатъчно много примери, че се пиши на тази тема - колко е невъзможно, а нещата после стават. И те наистина са възможни.

ЛЮДМИЛ ПЪРВАНОВ. Мога да заложа достойнството си и да ви уверя, че ако имам фазер, на 14 октомври ще има декор. Но това не може да бъде система на работа.

САВА ХАШЬМОВ. Първанов, сложи го веднъж това достойнство, сложи го да тръгнат нещата.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ. Призовавам ви към мир и любов. Три проекта флизат в графика на месеца за работа в ателиетата. "Емигранти" е единствената свръхпланова задача. Нека не забравяме, че хората в ателиетата не са работили почти пет месеца. Няма страшно, ако сега се напрегнат малко. После работата там ще се нормализира и ще има ритъм на подаването на задачите.

АТАНАС ВЕЛЯНОВ. Аз вече съм пуснал работата в ход. Декорът на Хавел поставя едно тежко условие - шест врати и то на камерна сцена, където и пет не могат да се съберат. Освен това трябва да има библиотеки и стени. Завесата е също едно категорично искане в началото. Предлагам варианта щори, които ще действуват с механизъм. Щори ще бъдат използвани и като две странични стени. Ще използвам мебели от склада - дал съм даже да се претапицират. За стени - ще гледам също нещо старо да дам да се претапицира. Вратите са от плексиглас. Ще имаме плюш за стените - не знам сега колко струва.

АСЕН ШОПОВ. Ако щорите престанат да се движат - ще може ли спектакъла да се реализира?

АТАНАС ВЕЛЯНОВ. Направихме опит. Дай боже да не засекат. Има разбира се решение вместо завеса, промяната да става с палене и гасене на осветлението. Все едно една врата ни липсва. Мисля дали да се използва едната от вратите на салона. Задачата е много неблагодарна - да се съобразявам само с автора. За декора ще използвам и стари кулиси.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ. Предлагам ви още от началото да се откажете от щорите, за да си нямаме главоболия.

АТАНАС ВЕЛЯНОВ. Нека опитаме. Мисля, че ще имаме един добър ефект с щори и осветление. В четвъртак ще пробваме. Иначе завеса долу нямака да сложим.

АНТОАНЕТА ВОЙНИКОВА. Като гледам скицата виждам - хубава стая. Вратите създават атмосфера, има ритъм в тях. Струва ми се, че библиотечните шкафове сега заемат повече служебно място, а те са битието на героя, част от него. Служебността на библиотеките ме запъва. Стоят, но не дават нещо повече, не носят характер. Докато във врътите има образност, ритмичност.

МАРИЯ СТЕФАНОВА. Мисля, че носят смисъл - библиотеките. Може би да има още една библиотечна стена. Да са повече.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ. Двете стени сега са свободни. Ако се сложат там библиотеки с каширани лавици - на камерна сцена това е кошмар. Ако са с истински книги също е кошмар за редене. Още едно парче библиотека нищо не решава, ако не внушим че този човек живее в обстановка от книги и нищо повече.

АСЕН ШОПОВ. Може да се мине само на решение - книгата да бъде трактувана тапетно. Всичко, което е статично да бъде тапетно решение на книги. Даже вратите могат да се аплицират като книги. Иначе буквалното увеличаване на библиотеките е невъзможно, просто няма къде.

АНТОАНЕТА ВОЙНИКОВА. Това, което ме притеснява е, че ми звуци твърде неутрално като пространство.

АТАНАС ВЕЛЯНОВ. "Пред залез слънце", също мой декор, цялото пространство е само книги.

МЛАДЕН КИСЕЛОВ. Всеядността на решението е основният проблем, това е, което фокусира критичните бележки. Пространственото решение е ясно и чисто. Но в това решение и в тази обстановка може да се играе и друга пиеца. Знаейки, че се прави Хавел, а Хавел е съвсем особен автор за мен, остава висящ въпросът за образа на тази сценография. Предлага ни се една от гледните точки, които тази пиеца носи. Разговорът, който водим е с изискванията да се изрази особеността на Хавеловия герой. А сега, кой точно ще живее тук, ми е малко неясно. Все пак - кой е този човек, чийто дом би следвало да бъде негово своеобразно огледало.

Ако отидем към решение - жизнената среда не изразява своя обитател - може да се мине и на други решения, на крайно решение; в дома може да няма нито една книга.

Майерхолд натрапчиво е градил безкрайна поредица от врати в "От ума си тегли", защото е искал да внуши нещо точно определено. Тук гледаме тези шест врати и очакваме нещо непременно да се случи. Вратите работят за образа, а книгите стоят илюстративно, не образно. Предполагам, че за мен поне, по ефективно е да не се отива към илюстративния момент и да се играе на типа човек. Ако се върви към буквалността на средата - стени от неутрален плат, пет врати, тези пет врати като се разхвърчат много нещо ми могат да дадат. Жалко че разговаряме без режисьора. Просто гадаем какви са му намеренията.

АТАНАС ВЕЛЯНОВ. Ние разговаряме с Енчо. Той има намерението да преминем не на стени, а на щори като цялостно решение. Врати и щори. За мен лично - врата-щора - не стои добре логически. Изпитват известна съпротива, но от друга страна, чрез осветление щори-

МЛАДЕН КИСЕЛОВ. На съвети като днешния, важно, съществено е присъствието на режисьора. Картинаката винаги е част от нещо замислено. Моето предложение е да се премахне присъствието на библиотеката. Надали книгите в този вид могат да изразят героя.

СТОЙЧО МЪЗГАЛОВ. Аз много обичам и уважавам Атанас Велянов като голям художник. Но днешният му декор наистина е твърде универсален. А писата е особена, в нея има нещо чишитско, сгърченко, поне аз така я възприемам. Представям си как Наум може да изиграе тази роля и как играта му няма да се пасне на буквалното в декора. Но може режисьорът да си има тайни за бъдещето представление, а ние тук сега само можем да гадаем.

АТАНАС ВЕЛЯНОВ. Има иерични бележки на автора - не бива да се търси нищо особено в декора.

АНТОАНЕТА ВОЙНИКОВА. Да, но той създава образ на дом, в който ветрове веят, не дом, а хан, а сега всичко е твърде успокоено, твърде симетрично.

СТОЙЧО МЪЗГАЛОВ. Убеден съм, че Наско ще стигне до великолепно решение. Няма защо така уважително да се отнасяме към бележките на автора. Добър автор, но не разбира от сценография.

МЛАДЕН КИСЕЛОВ. Хавел е бил сценичен работник./Смях/.

СТОЙЧО МЪЗГАЛОВ. Май има много общо с Караславов, който не даваше да се променя нищо от ремарките му. Казваше, не променяйте, мислил съм върху всяка точка.

САВА ХАШЬМОВ. Понеже и аз виждам за първи път проекта, ще кажа само, че има две положения, между които не може да се застане, защото сме лишени от ориентация, която трябва да ни даде режисьорът. Хавел настоява за пълна достоверност в играта и в натурата. А тук чисто и просто ний се предлага пространство, което необитаемо. По въпроса - дали да има или да няма двете библиотеки - все пак има текстове, че двамата, които носят хартията, коментират, че просто няма къде да се слага от книги. И този въпрос стои пред Халачев и Велянов, а не лично пред мен.

СТОЙЧО МЪЗГАЛОВ. А какво става с декора на "Дванайсетте разгневени мъже"?

ВАСИЛ СТЕФАНОВ. Сценографията ще бъде на Кавалджиева, с нея водих разговор още преди един месец. Запознат съм с предварителната идея, надявам се, че след една седмица ще разполагаме и с този проект.

Работата в театъра е пренапрегната, в същото време Енчо Халачев е ангажиран със студентите, Красимир Спасов снима филм. Лично аз нямах представа от бележките и предложението, които тук могат да се явят. Казах - не съм водил досега заседание на художествен съвет по приемане на декор. Лично на мен скицата с молив на Велянов ми стоеше по-добре. Дали защото беше графична, дали заради чернобялото, но даваше някак по-интересен пространствен модел. Тук обагрянето деформира разчлененото сценично пространство. Разговорът, който водихме е много интересен. Театърът е изправен пред необходимостта от принципно пренасочване на сценографските си решения. Липсата на материали налага естетически да се преориентираме, да се търсят по-условни форми, в които средствата на сценографията да разчленяват и осмислят сценичното пространство, без необходимостта да го затварят, конкретизират и живописват. Ще живеем все повече в ситуация, когато я фазер няма да има, я друго няма да има. Човек може да очаква всичко да няма. Ще се сблъскваме с проекти неосъществими поради липсата на материали. Ще се наложи да се даде място на другите театрални компоненти. Сега засега присъствувааме на артилерийска подготовка, изискваща други решения.

Според мен така предложението декор не отразява ексцентричността на пьесата, но в същото време, Хавел настоява да няма нищо особено. Може би това е едно по-старо негово изискване, продиктувано от друга обществена ситуация. Може би е правено с намерение да се предпази - да не би да се маркира десидентството му в декора. Ексцентричността на пьесата би могла да се изобрази и в сценографското й решение. А може би режисурата на Енчо Халачев ще загърби ексцентричността на пьесата.

СТОЙЧО МЪЗГАЛОВ. Само ако се справи с Наум Шопов, ама не ми се вярва.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ. Фактът че го е избрали за тази роля говори сам по себе си, но не знам дали ще се напасват с така видяната материална среда.

КОНСТАНТИН ИЛИЕВ. Пенчо, нали си драматург на постановката, отговори на въпроса. /КСмее се/.

ПЕНЧО ЛИНОВ. Не мога да отговоря, как да отговоря - те онзи ден започнаха репетиции на маса.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ. Но днес тук се заговори за нещо важно, за това, че режисьорът може спокойно да пренебрегне бележки и изисквания на автора, ако е категоричен в решението си. Мисля, че ще бъде добре да се видим още веднъж, за да продължим този наш разговор в присъствието на режисьора. Така ще дадем възможност на художественият съвет да се почувствува истински - съвет - и в присъствието на Енчо Халачев да имаме възможността да се доизприкажем. Предлагам да се срещнем в петък по обяд, допълнително ще съобщим за часа и макар и за половин час да свършим всички добре работата си.

Записът направи *Р. Каракостова*
/А. Каракостова/